

คู่มือแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในการใช้ดุลยพินิจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

ด้วยศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งในศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการจัดองค์ความรู้ ตามภารกิจของงานไว้เป็นระบบและมีมาตรฐาน เพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดรวบรวมข้อมูล ข่าวสารตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อบริการประชาชนสามารถตรวจสอบได้อย่างสะดวก รวดเร็วและ ประหยัดเวลา

สำหรับคู่มือแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการใช้ดุลยพินิจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวทางปฏิบัติงานในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ให้กับ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้าง การรับรู้ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่อผู้มารับบริการ

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการปฏิบัติงานนี้ สามารถใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และสร้างความ เข้าใจในวิธีการเข้าถึงงานบริการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแก่ผู้รับบริการ รวมทั้งใช้ประกอบการขับเคลื่อน กระบวนการดำเนินงานให้ไปสู่เป้าหมายศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการขั้นโดดเด่นต่อไป

สำนักงานเลขาธิการกรม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
ความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ	๑ – ๒
เจตนารมณ์ของกฎหมาย	๓
กระบวนการการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่	๑๘
เอกสารอ้างอิง	

**คู่มือแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจ
ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐
ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

๑.ความเป็นมา

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการตามอำนาจหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานฯ นอกจากนี้ยังให้มีการเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ซึ่งการให้บริการของศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ช่วยสนับสนุนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ กอปรกับได้มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ โดยเรียกสถานที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารและให้บริการว่า **"ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางราชการ"** มีภารกิจในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ โดยประชาชนที่มาขอรับบริการได้รับความสะดวก รวดเร็ว และได้รับข้อมูลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน อีกทั้งรับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับหน่วยงาน และเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้วย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนทุกคนที่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ ดังนั้น จึงได้มีการะเบียบสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๐ และคำสั่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๓๙๐/๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บริการเจ้าหน้าที่และประชาชน ณ อาคารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้น ๑ (ตึกหน้า) ภายในห้องสมุดสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขที่ ๖๐/๑ ซอยพิบูลวัฒนา ๗ ถนนพระรามที่ ๖ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๒. วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ

๒.๑ เป็นคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สามารถใช้ดุลยพินิจพิจารณาคำขอของผู้ใช้สิทธิรับรู้ให้เป็นไปโดยถูกต้องภายใต้ขอบเขตบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๒.๒ สามารถจำแนกระบุได้ว่า ข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ใช้สิทธิขอให้เปิดเผยนั้น เป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และเปิดเผยไม่ได้เพราะเหตุใด

๒.๓ เสนอแนะวิธีการ แนวทางปฏิบัติสำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการแต่ละประเภท หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจตามกฎหมาย และหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงถึงประกอบการพิจารณา

๓. ขอบเขต

คู่มือฉบับนี้ใช้ประกอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔. เจตนารมณ์ของกฎหมาย

การศึกษาทำความเข้าใจให้รู้ถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่จะช่วยสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในด้านการคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชนตรงตามวัตถุประสงค์ของการออกกฎหมายฉบับนี้มาใช้บังคับสิทธิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีบทบัญญัติรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐไว้โดยแจ้งชัดตามมาตรา ๕๖ และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าว

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ คือ “ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาล โดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน”

๕. ขอบเขตบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

๕.๑ ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในบังคับของกฎหมาย

การจำแนกประเภทของข้อมูลข่าวสารมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถบริการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ตรงตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละประเภท ซึ่งรายละเอียดในส่วนนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจำแนกประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการในหลายมิติ ขึ้นอยู่กับลักษณะและแนวทางการปฏิบัติสำหรับข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้ โดยถือหลักการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อข้อมูลข่าวสารนั้นๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย การจำแนกประเภทข้อมูลของราชการในที่นี้ เป็นการจำแนกเพื่อมุ่งผลสำเร็จด้านการปฏิบัติได้มุ่งหมายแบ่งประเภทข้อมูลข่าวสารในเชิงวิชาการหรือทฤษฎี เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารแต่ละประเภทอันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการตรวจสอบสถานะของข้อมูลข่าวสารในกระบวนการใช้ดุลยพินิจเพื่อการคุ้มครองสิทธิรับรู้ของประชาชน

ก. ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการในความหมายอย่างกว้าง

ในความหมายอย่างกว้างของการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ สามารถจำแนกข้อมูลข่าวสารของราชการได้เป็น ๒ ประเภท ทั้งนี้เป็นการจำแนกตามลักษณะเด่นของข้อมูลข่าวสารที่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ได้แก่

- (๑) ข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไป (หลักการคุ้มครองสิทธิรับรู้)
- (๒) ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (หลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล)

ข. ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการตามโครงสร้างของกฎหมาย

เป็นการจำแนกประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการที่สอดคล้องกับลักษณะของโครงสร้างแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ด้วยกฎหมายฉบับนี้มีการแบ่งข้อบัญญัติต่างๆ ไว้เป็นหมวดๆ โดยมีข้อบัญญัติที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้วยกัน ๔ หมวด ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามโครงสร้างของกฎหมายดังกล่าวสามารถจำแนกข้อมูลข่าวสารราชการได้ ๔ ประเภท คือ

- (๑) ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้ (หมวด ๑ มาตรา ๗ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๑)
- (๒) ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย (หมวด ๒ มาตรา ๑๔ ถึง มาตรา ๑๗)
- (๓) ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (หมวด ๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕)
- (๔) ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ (หมวด ๔ มาตรา ๒๖)

ค. ประเภทของข้อมูลที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารประเภทนี้เป็นการจำแนกตามลักษณะการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐในการพิจารณาปฏิเสธการเปิดเผยและอาจมีคำสั่งปฏิเสธคำขอของประชาชนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ตามข้อยกเว้นที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ ข้อมูลข่าวสารในลักษณะนี้สามารถจำแนกได้เป็น ๔ ประเภท คือ

- (๑) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามนัยมาตรา ๑๔
- (๒) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องใช้ดุลยพินิจตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๑๕
- (๓) ข้อมูลข่าวสารที่มีวิธีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ตามนัยมาตรา ๑๖ (ข้อมูลข่าวสารที่กำหนดขึ้นความลับไว้)
- (๔) ข้อมูลข่าวสารที่มีผู้มิประโยชน์ได้เสีย (คุ้มครองบุคคลที่สาม) ตามนัยมาตรา ๑๗

๕.๒ ผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

(๑) ผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย : ในประเด็นของการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ

โดยหลักการแล้วบุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ ย่อมมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งสิทธิได้รู้ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย สิทธิได้รู้ตามกฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้เป็นสิทธิของคนไทยโดยเฉพาะ คนต่างด้าวจึงไม่มีสิทธิได้รู้เช่นคนไทย แต่อย่างไรก็ตามคนต่างด้าวจะมีสิทธิได้รู้หรือไม่นั้นตามกฎหมายฉบับนี้ยังไม่เปิดโอกาสสำหรับคนต่างด้าวไว้ เพื่อให้คนต่างด้าวบางสถานะใช้สิทธิได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการปกป้องสิทธิของตนเท่านั้น

ผู้ทรงสิทธิ	ข้อกฎหมาย
๑. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย	มาตรา ๙ วรรคสาม และมาตรา ๑๑ วรรคท้าย กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจสอบขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารได้
๒. นิติบุคคล หรือเอกชนที่มีสัญชาติไทย	คำว่า “บุคคล” ใน มาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ นอกจากหมายถึงบุคคลธรรมดาแล้ว ยังหมายถึงเอกชน กลุ่มหรือคณะบุคคล และนิติบุคคล
๓. คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย	มาตรา ๔ วรรค ๗ กำหนดว่า “คนต่างด้าว” หมายความว่าบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและนิติบุคคลหมายความว่า “คนต่างด้าว” ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ก็มีสิทธิรับรู้

ผู้ทรงสิทธิ	ข้อกำหนด
๔. คนต่างด้าวที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หมายถึงรวมถึงนิติบุคคลที่ทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าวหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อคนต่างด้าวหรือมีผู้จัดการหรือกรรมการเกินครึ่งเป็นคนต่างด้าว	มาตรา ๙ วรรคท้าย กำหนดว่า คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตรา ๙ เพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
คนต่างด้าวประเภทนี้ในปัจจุบันยังไม่มีสิทธิได้รับ	ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีประกาศกฎกระทรวงในเรื่องนี้ ทำให้คนต่างด้าวยังไม่มีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ(สิทธิเข้าตรวจดู สิทธิขอ ดู ขอสำเนา)
ข้อสังเกตสำคัญ : หน่วยงานของรัฐ ไม่ใช่ผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายนี้	เหตุผลคือ - พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อวางหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ - การขอข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เป็นความสัมพันธ์ในทางการบริหารราชการหรือปกครองภาครัฐจึงต้องใช้กลไกการบริหารของภาครัฐ ซึ่งมีกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และธรรมเนียมปฏิบัติทางราชการรองรับอยู่แล้ว
แม้หน่วยงานของรัฐจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลและมีความจำเป็นต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ ก็ตาม	

หมายเหตุ : หากผู้ขอข้อมูลข่าวสารมีได้อยู่ในฐานะผู้ทรงสิทธิรับรู้ หน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอมิคำสั่งยกเลิกคำขอข้อมูลนั้นได้

(๒) ผู้ทรงสิทธิ : ในฐานะเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ผู้ทรงสิทธิ	ข้อกำหนด
๑. บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย	มาตรา ๒๑ เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่าบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย.....
๒. บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่ต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย	มาตรา ๒๑ เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย
๓. แพทย์ที่เป็นเจ้าของข้อมูลนั้นมอบหมาย	มาตรา ๒๕ วรรค ๒ การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ผู้ทรงสิทธิ	ข้อกฎหมาย
๔. บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๑) - ผู้ใช้อำนาจปกครอง (กรณีผู้เยาว์) - ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ - ผู้ดำเนินการแทนผู้ถึงแก่กรรมตามลำดับ ดังนี้ คือ ๑. บุตรชอบด้วยกฎหมาย ๒. คู่สมรส ๓. บิดาหรือมารดา ๔. ผู้สืบสันดาน ๕. พี่น้องร่วมบิดามารดา ๖. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ	มาตรา ๒๕ วรรค ๔ ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมแล้วได้ ปัจจุบันมีประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑
ข้อสังเกตสำคัญ	กรณีที่เป็น "นิติบุคคล" พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มิได้ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

(๓.) หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการสำหรับข้อมูลข่าวสารประเภทต่างๆ

๓.๑ ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการในความหมายอย่างกว้าง

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
๑. ข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไป	- ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หรือมีลักษณะเป็นข่าวสารมหาชน รวมถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำหรือได้มาในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือจากการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ตามปกติ และในขณะที่มีคำขอ ข้อมูลข่าวสารนั้นมีอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ข้อมูลข่าวสารของราชการประเภทนี้ต้องตกอยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งสิทธิรับรู้ของประชาชน หน่วยงานมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว - หลักการ : บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้ข่าวสารของราชการ - ข้อกฎหมาย : รธน. มาตรา ๕๖ และ พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๗, ๘ , ๑๑ - แนวทางปฏิบัติ : หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด - วิธีการ : มีหน้าที่ต้องจัดหาหรือเปิดเผย ให้โดยเร็ว
๒. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	- ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล หากมีการเปิดเผย วิญญูชนทั่วไปคาดหมายได้ว่าจะเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวได้ - หลักการ : โดยหลักแล้วข้อมูลประเภทนี้ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารทางราชการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบภายใต้กระบวนการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมาย การเปิดเผยต้องถือหลักความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น - ข้อกฎหมาย : รธน. มาตรา ๓๕ และ พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๒๔ , ๒๕ - แนวทางปฏิบัติ : กรณีและผู้ขอเป็นเจ้าของข้อมูล : เจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	- วิธีการ : เมื่อบุคคลเจ้าของข้อมูลมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นได้ตรวจสอบหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น กรณีที่ผู้ขอมิได้เป็นเจ้าของข้อมูล : - การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลจะกระทำมิได้ - วิธีการ : - หน่วยงานจะเปิดเผยได้ต่อเมื่อผู้ขอได้รับความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้น - กรณีไม่มีหนังสือยินยอมและผู้ขอประสงค์จะให้เปิดเผยหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นต้องใช้ดุลยพินิจตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๕

๓.๒ ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการตามโครงการของกฎหมาย

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ขอกกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
๑. ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้	ข้อมูลประเภทนี้มี ๓ ประเภท คือ (๑) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๗) - ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญที่ประชาชนต้องรู้ เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานต้องใช้เป็นหลักฐานการให้บริการประชาชน หรือเพื่อใช้ในการอ้างอิงหรือมุ่งให้มีผลทางกฎหมาย จึงจำเป็นต้องให้มีการแพร่หลายมากที่สุดเพื่อให้ประชาชนได้รู้และเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว และเป็นข้อมูลข่าวสารที่เชื่อถือใช้เป็นหลักฐานที่อ้างอิงได้ - หลักการ : เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยเป็นการทั่วไป - ขอกกฎหมาย : พ.ร.บ.ข้อมูลฯ มาตรา ๗ - แนวทางปฏิบัติ : - หน่วยงานต้องเปิดเผยโดยส่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา - วิธีการ : คือ หน่วยงานต้องส่งข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ไปยังสำนักนิติธรรม สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี - หน่วยงานต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ไว้เผยแพร่จะโดยวิธีการตั้งแสดง ขาย จำหน่าย แจก ฦ ที่ทำการของหน่วยงาน - และต้องจัดให้มีอย่างน้อย จำนวน ๑ ชุด เพื่อเปิดเผยให้ประชาชนได้รับรู้เป็นการทั่วไป โดยวิธีจัดเตรียมไว้ในศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐนั้น ข้อสังเกต : คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ ไม่ว่ากรณีใดๆ ถือเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	(๒) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดู (มาตรา ๙) - ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารที่สำคัญรองจาก ข้อ (๑) เป็นประเภทที่ประชาชนควรได้รู้ การเปิดเผยข้อมูลประเภทนี้เป็นความจำเป็นในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ เพื่อให้ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง และเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานภาครัฐในเบื้องต้นได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว - หลักการ : เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป โดยการจัดเตรียมไว้ ณ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร - ข้อกฎหมาย : พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร มาตรา ๙ - แนวทางปฏิบัติ : - หน่วยงานของรัฐต้องรวบรวมข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน จัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ณ สถานที่กำหนด - สามารถปกปิดข้อมูลบางส่วนที่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ได้เท่าที่จำเป็น - หน่วยงานของรัฐต้องจัดเตรียมสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ” - มอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบไว้บริการประชาชนและให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการติดต่อขอรับข้อมูลข่าวสาร - วิธีการ : - จัดตั้งแฟ้มข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๙ (๑) - (๘) ไว้ให้ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน - จัดทำแฟ้มดัชนีไว้สำหรับค้นหาข้อมูลได้โดยสะดวก - ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ กขร. กำหนด ข้อสังเกต : คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ ถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
	(๓) ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดทำให้ประชาชนตามคำขอ (มาตรา ๑๑) - ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่ต้องจัดทำให้แก่ประชาชนที่ใช้สิทธิขอข้อมูลเป็นการเฉพาะราย เป็นข้อมูลทั้งหมดที่สมควรให้มีการเปิดเผยอันเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่นอกขอบข่ายบังคับมาตรา ๗ และมาตรา ๙

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ขอบกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	- หลักการ : เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการทุกชนิดที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป ให้เป็นไปตามหลักการปกครองที่โปร่งใส ทั้งนี้ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยนี้ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๑๕ - ขอบกฎหมาย : พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๑๑ - แนวทางปฏิบัติ : - ข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ต้องเปิดเผยให้บุคคลที่สนใจเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ - เมื่อมีบุคคลใช้สิทธิยื่นคำขอโดยถูกต้อง เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควบคุม ครอบครองดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น ต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอให้ผู้ร้องขอภายในเวลาอันสมควร - การที่ต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอ ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว และอยู่ในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ - วิธีการ : ดำเนินการจัดหาข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ให้แก่ผู้ใช้สิทธิขอโดยเร็ว ไม่ควรเกิน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับคำขอ - ข้อสังเกต : คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ถือเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
๒. ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย	- ลักษณะทั่วไปของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่ไม่สมควรให้เปิดเผยได้โดยง่าย เพราะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน ประโยชน์สาธารณะ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง - หลักการ : หน่วยงานมีอำนาจตามกฎหมายที่จะออกคำสั่งปฏิเสธการเปิดเผยได้ หากจำเป็นก็จะมีดุลยพินิจพิจารณาให้เปิดเผยได้ โดยแบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ (๑) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่กฎหมายห้ามมิให้เปิดเผย - ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลที่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ - แนวทางปฏิบัติ : - หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้มีได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๑๔ - วิธีการ : หน่วยงานของรัฐต้องมีคำสั่งห้ามมิให้เปิดเผย (๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการประเภทต้องใช้ดุลยพินิจก่อนมีคำสั่งมิให้เปิดเผย - ลักษณะของข้อมูล : มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ใน ๗ ลักษณะ ตามมาตรา ๑๕ แนวทางปฏิบัติ : หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ แต่ต้องใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๑๕ วิธีการ : หน่วยงานของรัฐต้องใช้ดุลยพินิจซึ่งน้ำหนักตามหลักเกณฑ์ ๓ ประการ ประกอบกัน คือ ๑.การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ๒.ประโยชน์สาธารณะ และ ๓.ประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้อง ดูรายละเอียดการใช้ดุลยพินิจในหน้าที่ ๑๘ - ข้อสังเกต : คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้โดยไม่ใช้ดุลยพินิจเสียก่อนตามกรอบหลักเกณฑ์ของกฎหมายถือเป็นคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	(๓) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีการรักษาความปลอดภัย - ลักษณะของข้อมูล : ข้อมูลข่าวสารที่มีการกำหนดชั้นความลับไว้ได้แก่ ชั้นลับ ชั้นลับมาก ชั้นลับที่สุด - ข้อกฎหมาย : พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๑๖ - ระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ - แนวทางปฏิบัติ : - หน่วยงานของรัฐต้องมีวิธีการรักษามิให้รั่วไหล โดยหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องกำหนดวิธีการคุ้มครองรักษาความปลอดภัยข้อมูลข่าวสารนั้นให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๔ ทั้งนี้ตามนัยมาตรา ๑๖ - วิธีการ : - ในการพิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสารหน่วยงานต้องใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์ของสาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน ทั้งนี้ตามนัยมาตรา ๑๕ เช่นเดียวกัน - กรณีที่พิจารณาเห็นว่าต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารลับ เพราะมีเหตุผลจำเป็นต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนยิ่งกว่าการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องเสนอให้ผู้มีอำนาจกำหนดชั้นความลับนั้น ยกเลิกชั้นความลับนั้นก่อนที่จะมีการเปิดเผยต่อไป - กรณีข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป (มาตรา ๑๒ วรรคสอง) (๔) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด (มาตรา ๑๗) ลักษณะของข้อมูล : เป็นข้อมูลข่าวสารที่กระทบต่อประโยชน์ได้เสียของบุคคลที่สาม คำว่า “ประโยชน์ได้เสีย” มีความหมายที่แคบกว่า “ส่วนได้เสีย” โดยปกติเป็นเรื่องที่กระทบประโยชน์ทางธุรกิจ หรืออาจทำให้เสียหายที่ตีค่าความเสียหายเป็นเงินได้

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	- <u>ข้อกฎหมาย</u> : พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๑๗ - <u>แนวทางปฏิบัติ</u> : - เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ยื่นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องใช้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง - <u>วิธีการ</u> : - เมื่อได้รับคำร้องคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า - ในกรณีมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตาม มาตรา ๑๘ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี
๓. ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	- <u>ลักษณะของข้อมูล</u> : เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลและมีความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย ประวัติสุขภาพ ประวัติการศึกษา ฐานะทางการเงินฯ - <u>หลักการ</u> : เป็นข้อมูลข่าวสารที่ต้องคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล การเปิดเผยต้องได้รับคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูล - <u>ข้อกฎหมาย</u> : พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ - <u>แนวทางปฏิบัติ</u> : - หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของคนไทยทุกคน และรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในประเทศไทย - การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้เจ้าของข้อมูล ต้องได้รับคำยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเป็นหนังสือ

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
	- วิธีการ : - เมื่อเจ้าของข้อมูลข่าวสารให้สิทธิในการขอ หน่วยงานมีหน้าที่ต้องเปิดเผย - กรณีผู้อื่นใช้สิทธิ หน่วยงานต้องแนะนำให้ผู้ขอไปทำคำขอยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลก่อน - ดุรายละเอียดในหัวข้อที่ผ่านมาแล้ว
๔. ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์	- ลักษณะของข้อมูล : คือข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์เก็บรักษาหรือมีอายุครบกำหนดนับตั้งแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น (๑)ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๔ เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี (๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๕ เมื่อครบยี่สิบปี - หลักการ : ข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ต้องเก็บรักษาโดยหน่วยงานเชี่ยวชาญด้านจดหมายเหตุไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า - ข้อกฎหมาย : พ.ร.บ. ข้อมูลฯ มาตรา ๒๖ - แนวทางปฏิบัติ : ให้หน่วยงานของรัฐสำรวจตรวจสอบการครบกำหนดเวลาส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์ แล้วคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป - วิธีการ : หน่วยงานของรัฐส่งมอบข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

๓.๓ ประเภทของข้อมูลที่สามารถมีคำสั่งให้เปิดเผยโดยต้องใช้ดุลยพินิจตามมาตรา ๑๕

ข้อมูลข่าวสาร	หลักการ ข้อกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ
ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่สามารถมีคำสั่งให้เปิดเผยโดยใช้ดุลยพินิจตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๕	- ลักษณะทั่วไป : เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน ข่าวสารประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะด้าน ดังต่อไปนี้
๑. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านความมั่นคงของประเทศ	๑. จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ
๒. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านการบังคับใช้กฎหมาย	๒. จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดีการป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบหรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม
๓. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านความเป็นอิสระของ เจ้าหน้าที่	๓. ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด
๔. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยของบุคคล	๔. จะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด
๕. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านสิทธิส่วนบุคคล	๕. รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร
๖. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านที่มีกฎหมายคุ้มครอง	๖. ข้อมูลข่าวสารที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือมีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้ใด
๗. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา	๗. ปัจจุบันยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเพิ่มเติมใดๆ

ข้อมูลข่าวสารที่สามารถมีคำสั่งไม่เปิดเผยนี้มีอยู่จำนวนมาก และเป็นข้อมูลข่าวสารทั่วไป ปัจจุบันมีเพียง ๖ ลักษณะ(ประเภท) เนื่องจากลักษณะที่ ๗ ปัจจุบันยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเพิ่มเติมใดๆ ข้อมูลข่าวสารทั้ง ๖ ลักษณะดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน กฎหมายจึงกำหนดลักษณะพิเศษที่ชัดเจน เป็นกรอบในการพิจารณา กล่าวคือ ในการมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ หน่วยงานของรัฐจะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน โดยเจ้าหน้าที่ที่ใช้ดุลยพินิจได้จะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพิจารณาแล้วเห็นว่าการเปิดเผยให้กับผู้ขอจะมีประโยชน์ที่มีน้ำหนักยิ่งกว่า ก็สามารถมีคำสั่งให้เปิดเผยได้ ทั้งนี้คำสั่งปฏิเสธที่ขอด้วยกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๒๐

ก. การใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในการใช้สิทธิรับรู้ ประชาชนต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ โดยหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการใช้สิทธิให้ถูกต้อง เบื้องต้นควรแนะนำให้ใช้สิทธิดังนี้

(๑) แนะนำให้ทำคำขอข้อมูลข่าวสารเป็นหนังสือ

หนังสือคำขอควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และเบอร์โทรศัพท์ (ถ้ามี) และหน่วยงานของรัฐควรจัดเตรียมแบบคำขอข้อมูลไว้อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

(๒) แนะนำให้ผู้ขอระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้ชัดเจน

หากสามารถจำแนกเอกสารที่ขอเป็นรายการๆ จะช่วยให้ง่ายและรวดเร็วต่อการพิจารณา

(๓) แนะนำให้ผู้ขอให้เหตุผลการขอหรือนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ไว้ในคำขอด้วย

(กรณีที่ข้อมูลที่มีลักษณะที่อาจไม่ต้องเปิดเผยตามมาตรา ๑๕ ได้ เพื่อใช้ประกอบการใช้ดุลยพินิจชี้แจงน้ำหนักระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบกัน)

(๔) หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอ ต้องพิจารณาคำขอโดยเร็วภายในเวลาอันสมควร

(๕) ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่ขออยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้นหรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม

(๖) ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา ๑๖

ข. การใช้สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ

บุคคลผู้ขอข้อมูลข่าวสารของราชการสามารถใช้สิทธิร้องเรียน โดยยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) ในกรณีที่

(๑) หน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอล่าช้าเกินสมควร

(๒) หน่วยงานปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามคำขอ และผู้ขอไม่เชื่อว่าเป็นความจริง

(๓) ผู้ขอไม่ได้รับการบริการที่ดี หน่วยงานของรัฐไม่อำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิรับรู้

(๔) หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๒๓ เป็นต้น

ค. การใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธของหน่วยงานของรัฐ

บุคคลผู้ขอข้อมูลข่าวสารของราชการ สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิเสธคำขอ โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.)

• กรณีที่บุคคลจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธของหน่วยงานได้ มี ๓ กรณี ดังนี้

สิทธิอุทธรณ์	เหตุที่ต้องใช้สิทธิอุทธรณ์
๑. อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร	เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบข้อมูลข่าวสารนั้นมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
๒. อุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟัง คำคัดค้าน	กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่รับฟังคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของผู้มีประโยชน์ได้เสีย
๓. อุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล	กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ยินยอมแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามคำขอของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

• ขั้นตอนและระยะเวลาในการใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารและสิทธิอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ขั้นตอนการใช้สิทธิรับรู้	ระยะเวลาในการดำเนินการ
(๑) ประชาชนยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ	- ประชาชนใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารทั่วไปตามมาตรา ๑๑ คำขอต้องระบุเอกสารที่เข้าใจได้ตามควร - หรือเป็นกรณีขอแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕
(๒) หน่วยงานของรัฐใช้ดุลยพินิจมีคำสั่งเปิดเผยหรือมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอกรณีมีคำสั่งให้เปิดเผย เรื่องเป็นอันยุติ	หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งคำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ประชาชนมีคำขอ
(๓) ประชาชนใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยต่อประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอ	- ประชาชนต้องยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งมิให้เปิดเผยนั้น - สำหรับกรณีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลต้องยื่นคำอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร
(๔) กขร. พิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวน.) ตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะ	ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการฯ ได้รับคำอุทธรณ์
(๕) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวน.) ดำเนินกระบวนการพิจารณาวินิจฉัย	ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน กรณีมีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาได้อีก ๓๐ วัน
(๖) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวน.) จัดทำคำวินิจฉัย	แจ้งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติภายใน ๗ วัน
(๗) หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยโดยเคร่งครัด	หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่รับคำวินิจฉัย

กระบวนการการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

๑. หลักเกณฑ์สำคัญในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

ก. หลักเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาออกคำสั่งปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสาร

(๑) คำสั่งมิให้เปิดเผยหรือคำสั่งปฏิเสธต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่และต้องใช้อำนาจปฏิเสธการเปิดเผยตามมาตรา ๑๔ หรือใช้ดุลยพินิจตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามนัยมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง หรือปฏิเสธคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๑๗ หรือปฏิเสธคำขอให้แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕ แล้วแต่กรณี

(๒) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานจะใช้อำนาจปฏิเสธ หรือใช้ดุลยพินิจปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ต้องมีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด

(๓) คำสั่งมิให้เปิดเผยหรือคำสั่งปฏิเสธที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามกฎหมาย ในคำสั่งนั้นต้องมีการแจ้งสิทธิและระยะเวลาอุทธรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย

ข. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจที่กฎหมายกำหนด

ในการใช้ดุลยพินิจก่อนมีคำสั่งไม่เปิดเผย อันจะถือว่าเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยชอบนั้น หน่วยงานของรัฐต้องใช้ดุลยพินิจโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้ ประกอบกัน คือ

(๑) การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานรัฐ

(๒) ประโยชน์สาธารณะ และ

(๓) ประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ค. ประเด็นสำคัญที่ต้องใช้ประกอบการพิจารณา

(๑) วิธีการเปิด - เปิดอย่างไร (ให้เข้าตรวจสอบ - ให้สำเนา - รับรองสำเนา)

(๒) เนื้อหาที่เปิด - เปิดแค่ไหน (เปิดทั้งหมด - ปิดบางส่วน)

(๓) เวลาที่เปิด - เปิดเมื่อใด (กรณีความสำคัญของข้อมูลขึ้นกับเงื่อนไขเวลา)

๒. ขั้นตอนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่

๒.๑ เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบหลักเกณฑ์เบื้องต้น

(๑) พิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสารว่า เป็นคำขอโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่

(๒) พิจารณาว่า ผู้ขอเป็นผู้ทรงสิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่

(๓) พิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารที่ขอ อยู่ในขอบเขตบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือไม่

- กรณีที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ (๑) - (๓) ให้พิจารณาคำขอ และแจ้งผู้ขอทราบ พร้อมให้คำแนะนำให้ผู้ไปใช้สิทธิในช่องทางอื่นที่เหมาะสม

(๔) พิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารที่ขอ อยู่ในความครอบครอง ควบคุม ดูแล ในหน่วยงานของตนหรือไม่ หรืออยู่ในความครอบครองของหน่วยงานอื่น

กรณีอยู่ในครอบครองของหน่วยงานรัฐแห่งอื่น ต้องถือปฏิบัติตามมาตรา ๑๒

(๕) พิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารที่ขอเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด มีการกำหนดชั้นความลับไว้หรือไม่

- กรณีมีการกำหนดชั้นความลับไว้โดยหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ให้เสนอผู้มีอำนาจ กำหนดชั้นความลับนั้น ลดชั้น ยกเลิก หรือปลดชั้นความลับเสียก่อนที่จะมี คำสั่งให้เปิดเผย

- กรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นเป็นผู้กำหนดชั้นความลับ ต้องถือปฏิบัติตาม มาตรา ๑๒ วรรคสอง

(๖) หากปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอ ต้องตรวจสอบเสียก่อนมีข้อยกเว้นของกฎหมายให้อำนาจไว้หรือไม่ และจะปฏิเสธด้วยเหตุผลใดตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๑๕

๒.๒ การพิจารณาหลักความชอบด้วยกฎหมาย

(๑) อำนาจในการใช้ดุลยพินิจไม่ใช่สิทธิเสรีภาพที่เจ้าหน้าที่จะตัดสินใจว่า จะใช้ดุลยพินิจหรือไม่ แต่อำนาจดุลยพินิจเป็นหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องตัดสินใจอย่างอิสระ

(๒) การใช้ดุลยพินิจ เจ้าหน้าที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

(๓) การใช้ดุลยพินิจไม่ใช่เป็นเรื่องใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่ต้องใช้อย่างมีเหตุผล

๒.๓ กระบวนการใช้ดุลยพินิจ

(๑) ให้โอกาสผู้ขอข้อมูลได้โต้แย้งแสดงสิทธิของตนอย่างเต็มที่ โดยรับฟัง

- ข้อเท็จจริง

- เหตุผล

- ความจำเป็นในการเปิดเผย หรือการนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้

(๒) หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด

(๓) กรณีเป็นการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของบุคคลอื่น หน่วยงานต้องแจ้งให้ผู้ขอแสดงหนังสือยินยอมของเจ้าของข้อมูลเสียก่อน กรณีผู้ขอไม่มีหนังสือยินยอมมาแสดง เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งหลักการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้ผู้ขอทราบ และให้โอกาสผู้ขอข้อมูลได้โต้แย้งแสดงเหตุผลความจำเป็นของตนอย่างเต็มที่

(๔) เมื่อดำเนินการครบถ้วน ตาม (๑) ถึง (๓) แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายเพื่อดำเนินการใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยและชี้แจงน้ำหนักต่อไป

หากพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญหรือหน่วยงานมีระเบียบกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ก็ให้เสนอผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเพื่อวินิจฉัยต่อไป

(๕) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย พิจารณาใช้ดุลยพินิจชี้แจงน้ำหนัก

โดยคำนึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์ สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๖) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตัดสินใจออกคำสั่งเปิดเผยหรือคำสั่งมิให้เปิดเผย เมื่อได้ชี้แจงน้ำหนักผลดี ผลเสียทั้งหมดแล้ว

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดเปิดเผยได้หรือไม่เป็นดุลยพินิจโดยเฉพาะ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา

๒.๔ การออกคำสั่งปฏิเสธ

(๑) จัดทำคำสั่งปฏิเสธให้แจ้งชัด และต้องระบุด้วยว่า ที่เปิดเผยไม่ได้เป็นเพราะเป็นข้อมูลข่าวสาร ประเภทใดและเพราะเหตุใด

ในการจัดทำคำสั่งปฏิเสธ หน่วยงานของรัฐมีอำนาจจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ คำสั่งปฏิเสธดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองจึงต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่ง มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น

(๒) รูปแบบคำสั่ง เจ้าหน้าที่ควรจัดทำคำสั่งปฏิเสธเป็นหนังสือ

คำสั่งปฏิเสธที่เป็นหนังสือ ต้องระบุ วัน เดือน และปีที่ทำคำสั่ง ชื่อและตำแหน่ง ของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง พร้อมทั้งมีลายชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้น

(๓) การจัดทำคำสั่งปฏิเสธเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย

เหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง (๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจ

(๔) คำสั่งปฏิเสธที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้ ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง และ ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วยเพราะถ้าไม่มีการแจ้งและระยะเวลาดังกล่าวมี ระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปีให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง

(๕) แจ้งคำสั่งให้ผู้ขอข้อมูลข่าวสารทราบโดยเร็ว

เจ้าหน้าที่ควรเก็บหลักฐานการส่งคำสั่ง แบบติดเรื่องไว้ด้วย เพื่อเป็นประโยชน์
ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ได้ในภายหลัง

๓. หลักการ และหลักกฎหมายที่ใช้ประกอบการใช้ดุลยพินิจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

ในการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ต้องยึดหลักการดังต่อไปนี้หลักการใดหลักการหนึ่งหรือหลายหลักการเป็นกรอบในการพิจารณาวินิจฉัย อันจะส่งผลให้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ได้มาตรฐานและมีความสมบูรณ์ครบถ้วน

- (๑) หลักความชอบด้วยกฎหมาย
- (๒) หลักการปกครองที่โปร่งใส
- (๓) หลักการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม
- (๔) หลักการปกครองที่ประชาชนตรวจสอบได้
- (๕) หลักการปกครองที่ประชาชนได้รับความเป็นธรรม และมีโอกาสปกป้องตนเอง
- (๖) หลักการปกครองที่ผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายมีความรับผิดชอบ
- (๗) หลักการอำนวยความสะดวกและการบริการที่ดี
- (๘) หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และความมั่นคงของประเทศ
- (๙) หลักการคุ้มครองการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ
- (๑๐) หลักการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตของบุคคล
- (๑๑) หลักการคุ้มครองกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ
- (๑๒) หลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคล สิทธิส่วนบุคคล และสิทธิในความเป็นส่วนตัว
- (๑๓) หลักการคุ้มครองการทำงานและความเป็นอิสระของเจ้าหน้าที่ในการเสนอความเห็น
- (๑๔) หลักการคุ้มครองประโยชน์ได้เสียของบุคคล
- (๑๕) หลักความสมดุล หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักการได้สัดส่วน

หลักการดังกล่าวข้างต้นหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถศึกษาได้จากกรณีอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสาร “สรุป แนวทางการใช้ดุลยพินิจจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคมการบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายสำหรับหน่วยงานเป้าหมาย ๕ หน่วยงาน”

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่รัฐ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. คู่มือแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลยพินิจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. แนวทางการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๕๒.